

Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

Temaer (<http://www.historie-online.dk/temaer-9>)

HistorieLab (<http://www.historie-online.dk/historielab>)

Arkiv (<http://www.historie-online.dk/arkiv>)

Bliv medlem (<http://www.historie-online.dk/bliv-medlem>)

🏠 (/) > 2. Verdenskrig (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61>) > Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Strandingen

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/krigens-sidste-dage>)

Mest læste artikler

Strandingen

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 681

Del artikel: **f**

Lige nu | dag | 7 dage | 28 dage

(<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php>)

u=<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen>

online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen) **t**

61/strandingen) **in**

(<https://twitter.com/home?status=, Aktiviteten kan ses på http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen>) **in**

ses på

<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen>) **in**

5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen) **in**

61/strandingen) **in**

(<http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen&title=>

mini=true&url=<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen>

online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen&title=

5-5/2-verdenskrig-61-61/strandingen&title=

61/strandingen&title=

Historien bag Mors Dag (<http://www.historie-online.dk/temaer-9/arstidens-skikke-14-14-14/mors-dag-22-22/historien-bag-mors-dag>)

TV-tips, uge 19, 2022 (<http://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/tv-tips/tv-tips-uge-19-2022>)

Juletræets historie (<http://www.historie-online.dk/temaer-9/arstidens-skikke-14-14-14/jul-32-32/juletraets-historie>)

Hvorfor holder vi Bededag? (<http://www.historie-online.dk/temaer-9/arstidens-skikke-14-14-14/bededag-23-23-23/hvorfor-holder-vi-bededag>)

Danmarks sidste heks (<http://www.historie-online.dk/temaer-9/arstidens-skikke-14-14-14/sankt-hans-27-27-27/danmarks-sidste-heks>)

Indira Gandhi - Historiens Aktører nr. 68 (<http://www.historie-online.dk/temaer-9/artikler-51-51/historiens-aktoerer/indira-gandhi-historiens-aktoerer-nr-68>)

Tre dage i april (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/romaner/tre-dage-i-april>)

Peter Krogsted Nielsen

Strandingen. - krigsfangerne på Langeland i sommeren 1945

Forlaget Frydenlund, 247 sider, ill. 299 kr.

Dramaet ved Påø 4. maj 1945

Sidste år udgav Jesper Clemmensen den utrolige og fremragende bog "Skibet fra Helvede" om prammen med fanger fra Kz-lejre, der pludselig lå i Klintholm havn på Møn. Nu har historikeren Peter Krogsted Nielsen udgivet bogen "Strandingen - Krigsfangerne på Langeland i sommeren 1945", der er fortællingen om en tysk flydedok med 1400 elendige fanger, der på befrielsesdagen gik på grund ved Langeland.

Af Erik Ingemann Sørensen

Noget af det fascinerende ved historie er, når næsten glemte begivenheder pludselig kommer frem i lyset og præsenteres os for mennesker, der egentlig var forsvundet og sætter disse ind i sammenhænge, der kaster et helt nyt lys over historien. Med denne bog erfarer vi, hvad det var for et drama, der udspillede sig ved Påø på Langeland den 4. maj 1945. Historien var kort kommet op til overfladen i Merete Pryds Helles finurlige roman "Folkets skønhed", hvor den vakte en vis genklang. Nu foldes den helt ud.

Efter strandingen begyndte man at hente staklerne på den strandede dok

Da 2. verdenskrig nærmede sig sin slutning i Europa, forsøgte tyskerne på alle mulige måder at skjule deres forbrydelser. Indsatte i kz-lejrene blev sendt på de såkaldte dødsmarker, hvor i titusindvis døde eller blev dræbt undervejs.

De 1400 stakler, der var strandet ved Påø, kom fra krigsfangelejren Stalag IID, der lå 40 kilometer fra Stettin. Det var soldater taget til fange i maj 1940. Der var ligeledes russiske krigsfanger fra kampene 41 – 43. Sidstnævnte gruppe fik en elendig behandling, hvorimod belgiere og franskmænd blandt andet kunne få Røde Kors pakker. Da Den røde Hær kom nærmere og nærmere, blev fangerne den 1. februar 1945 sendt på march mod Rügen. I bidende kulde. Vinteren 1945 var en af de koldeste i det 20. århundrede. Det var ikke alle, der kunne klare den lange tur på 230 kilometer. Bukkede man under, blev man enten skudt eller blot efterladt til den sikre død. De nåede frem til havnebyen Sassnitz. Herfra var det kun muligt at blive evakueret via Østersøen.

Forfatteren beskriver den tyske evakueringsplan "Operation Hannibal" beordret af Grossadmiral Dönitz. "Operationens formål var at flytte så meget militært personel som muligt mod vest for om muligt at kunne fortsætte kampen herfra ved at evakuere sårede soldater og i sidste ende også at evakuere civile tyskere fra de østlige områder..." (s.29f). Det er en lidt vag formulering. Ifølge "Kriegstagebuch der Kriegsmarine" sagde Dönitz konsekvent nej til at civile skulle tages ombord. Han afviste også konsekvent at lade brændstof blive udleveret til de civile skibe. Noget han efterfølgende løj grundigt om. Og man troede på ham.

Men de 1400 krigsfanger blev anbragt ombord på en flydedok bevogtet af 75 – 150 tyske vagter. Destinationen var Flensborg. Dokken slæbes ud på havet af en slæbebåd med kursen sat mod vest sammen med andre fartøjer. Her udsættes de for luftangreb fra RAF, der igen og igen dykkede ned over skibene og smed deres bomber. Det ender med, at slæbebådens kaptajn kapper slæbetovet til dokken og sejler bort. Dokken var nu overladt til vind og strøm. På en måde var de heldige, for dokken drev langsomt mod nordvest. Med retning mod Danmark.

Flydedokken blev først spottet syd for Langeland den 4. maj. Den drev op gennem Langelandsbæltet, hvor den grundstødte 150 – 200 meter ud for Påø. Nogle sprang ud, men vandet var koldt, så flere druknede. Det lykkedes dog for en gruppe at svømme de godt 60 meter, der skulle til, så de fik fast grund under fødderne. Nu kunne de forklare, hvad det var for et "fartøj", der var strandet.

Det er en ganske voldsom fortælling, der åbner bogen. Én ud af mange fra de forfærdelige begivenheder, der kendetegnede det tyske sammenbrud. Sidste år fik vi Jesper Clemmensens ypperlige bog "Skibet fra Helvede", der fortæller om den pram med kz-fanger, der pludselig lå i Klintholm havn den 5. maj 1945. Ingen vidste den 4. maj, at der fandt forhandlinger sted på Lüneburger Heide mellem Montgomery og repræsentanter for den nye nazistiske regering. Grossadmiral Dönitz havde anbragt i Flensborg. Derom hørte man først om aftenen. Men de 1400 krigsfanger var i første omgang kommet i rimelig sikkerhed.

Derfor var de 1400 i realiteten stadig krigsfanger. Imidlertid overgav de tyske vagtposter sig, hvorefter de blev afvæbnet. Da russerne opdagede en soldat, der havde været særlig brutal, gik de løs på ham. Han fik en regulær omgang tæsk, hvorefter han blev smidt i vandet.

"Nogle dage efter fandt man en tysk soldat drevet i land nær Bammeskov ved Tranekær..."(s.51).

En kolossal udfordring

Krigsfangerne var både forkomne og havde intet spist eller drukket, siden de var sejlet fra Sassnitz. Nu gik lokalbefolkningen i gang med at sørge for, at de kunne få stillet den værste sult. "Gruekedlen blev fyldt med kartofler, der blev kogt og efterfølgende kørt ned til forsamlingshuset med tæpper over. De udhungrede fanger, der havde samlet sig der, kastede sig over kartoflerne, der gled ned med skræl og det hele" (s.49), beretter en dreng, der havde været til stede.

De skulle også have mulighed for at sove. Grev Ahlefeldt-Laurvig sørgede for, at franskmændene kom til Skovsgaard. Tilsyneladende ville ejeren ikke "have bolsjevikker under sit tag"...(s.53). De blev anbragt i en lade.

Mange af de 1400 havde et stort behov for lægehjælp, hvis de skulle overleve.

Det gamle sygehus i Rudkøbing

Men sygehuset i Rudkøbing var hårdt trængt. Der havde været mange angreb på tyske skibe med flygtninge. Her havde de sårede fyldt pladserne op, men alt blev gjort for at hjælpe. En af lægerne fortalte, at der i dagene fra den 3. til den 5. maj blev "foretaget henved tredive større operationer på hårdt sårede mennesker..." (s.60). Skæbnen ville også, at den samme unge læge måtte sortere menneskeliv fra. De fik smertestillende medicin og lagt til at dø.

Dagen før havde engelske flyvere angrebet skibet "Taifun", hvilket havde kostet 27 personer livet, mens 70 var hårdt såret. Det var også et skib med flygtninge. De var ligeledes blevet ført til sygehuset.

Krigsfangerne var efter befrielsen ikke længere interneret og kunne bevæge sig frit omkring. For russernes vedkommende var det Rudkøbing skole, der – som så mange andre skoler landet over – måtte opleve at blive beslaglagt. Det drejede sig om godt 800 personer.

Russerne fotograferet i skolegården

Forfatteren beretter om de forskellige initiativer, der blev taget, så der var lidt adspredelse i dagligdagen. De ventede jo på at kunne returnere til deres familier. Ofte dog med en vis nervøsitet. De vidste jo ikke, hvordan man ville se på dem, da de jo havde været i tysk fangenskab. Forfatteren har gjort et stort arbejde med at finde ud af, hvordan det så egentlig gik.

Undervejs i bogen får vi mange forskellige historier om enkelt-skæbner, hvilket gør bogen ganske nærværende. De mange og gode illustrationer fortæller ligeledes interessante historier. Alt i alt bliver der med denne bog sat endnu et mindesmærke over den skæbnesvangre strandning på Pää. Langelands Museum udgav i 2021 "Miraklet ved Pää" af Per Henrik Hansen. Med forord af Jesper Clemmensen. Her er der – som Langelands Museum udtrykker det – tale om en noget lettere udgave, der er umiddelbart tilgængelig for den brede læserskare.

Peter Krogsted Nielsen har med sin bog om begivenhederne gravet dybere, så vi får langt flere enkeltheder med. Det fremgår blandt andet af den omfangsrige oversigt over litteratur og andre kilder samt af et veludbygget noteapparat. Det eneste, der undrer, er, at forfatteren helt undlader henvisninger til Jesper Clemmensens fremragende "Skibet fra helvede", når nu de to situationer sammenlignes. Lidt mystisk er det.

Forfatteren har ikke helt samme sproglige lethed som i de øvrige bøger om disse rystende begivenheder, der udspandt sig 4. og 5. maj. Men det er en vigtig udgivelse, som forlaget Frydenlund står for.

[Historie-online.dk, den 6. april 2022]

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/krigens-sidste-dage>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

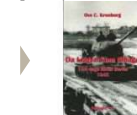
HITLERS INDRE FJENDER

(<http://www.historie-online.dk/boger/hitlers-indre-fjender>)

SYGEPLEJERSKE I DET TREDJE RIGE

(<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/2-verdenskrig-61-61/sygeplejerske-i-det-tredje-rige>)

DA KRIGEN KOM TILBAGE

[online.dk/boger/da-krigen-kom-tilbage](http://www.historie-online.dk/boger/da-krigen-kom-tilbage)